

Dialogredogörelse - Redovisning av tidig dialog om ny översiktsplan 2040

Tomelilla
kommun

Redovisning av tidig dialog om ny översiktsplan 2040

Bilder om ej annat anges: Tomelilla kommun

2024-02-01

Översiktsplan 2040 för Tomelilla kommun

KF § 7/2023

Projektledning: Priyanka John, verksamhetsutvecklare

Tomelilla kommun

273 80 Tomelilla

Telefonnummer: 0417-180 00

E-post: kommun@tomelilla.se

Besöksadress: Gustafs torg 16, Tomelilla

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	6
Om Översiktsplanen 2040.....	6
Om Tidig dialog och fortsatta faser.....	6
Tillvägagångssätt	7
Målgrupper.....	7
Medborgardialog	7
Genomförande.....	8
Metod för analys.....	10
Resultat.....	11
Huvudsakliga teman	14
Gång- och cykelväg	14
Grönområden/Motion och idrott.....	14
Bostäder	15
Andra teman och förslag	16
Slutsatser och lärdomar	17

Sammanfattning

Tomelilla kommun arbetar med att ta fram en ny översiktsplan som kan komma att antas av kommunfullmäktige hösten 2025. Under perioden 2023-05-01 – 2023-09-29 genomfördes en "tidig dialog". Målet med dialogen var att främja delaktighet och inhämta en mångfald av tankar och idéer kring kommunens utveckling inom ramen för översiktsplanarbetet. Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan berör många målgrupper, inklusive invånare, myndigheter, förtroendevalda och olika aktörer.

Genomförandet av den tidiga dialogen innebar att samla in synpunkter främst genom en digital karta över Tomelilla kommun på kommunens hemsida. Totalt mottogs 1050 inlägg på dialogkartan och 4 synpunkter till Tomelilla direkt. Synpunkterna som inkommit har analyserats med fokus på att identifiera viktiga frågor som många lyft fram. Metoden har tagit hänsyn till Livskvalitetsprogrammet (styrdokument) som anger kommunens sociala och ekologiska hållbarhetsarbete.

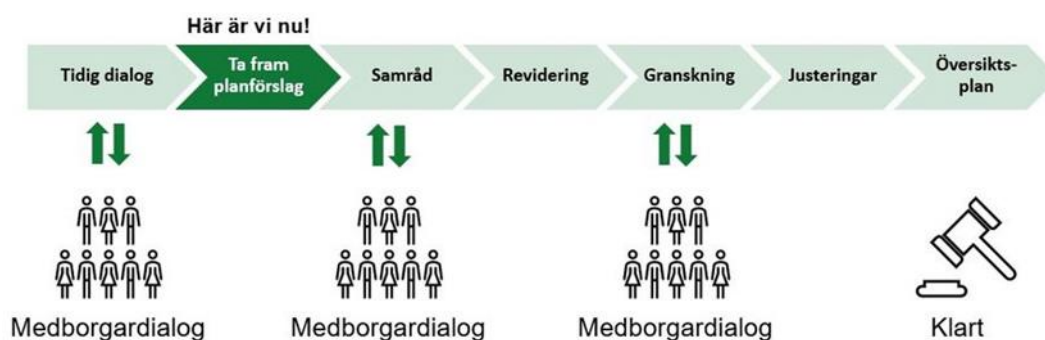
Huvudsakliga teman i de inkomna synpunkterna inkluderade förbättringar av gång- och cykelvägar, bevarande och utveckling av grönområden och rekreationsområden, och skapandet av bostäder. Bland förslagen fanns en önskan om att skapa nya cykelvägar som kopplar samman byar, tätorter och populära platser, skapa fler parker och rekreationsområden, och att skapa olika typer av bostäder.

Det finns ett högt engagemang bland invånare och en mångfald av synpunkter har kommit in. I fortsatta faser är det viktigt att bejaka målgruppers förväntningar och främja målgruppsanpassade medborgardialoger.

Inledning

Om Översiktsplanen 2040

Översiktsplanen är en strategisk plan som beskriver kommunens avsikter i frågor om exempelvis mark- och vattenanvändning, bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen. Gällande översiktsplan, *Översiktsplan 2025 med utblick mot 2040 för Tomelilla kommun*, antogs 2018-06-04 och vann laga kraft 2019-02-19. Översiktsplanen aktualitetsprövades 2022 och kommunfullmäktige beslutade 2023 (KF § 7/2023) att ta fram en ny översiktsplan, *Översiktsplan 2040*.

Arbetet med översiktsplanen styrs i huvudsak av Plan- och bygglagen (PBL) samt Miljöbalken (MB). Arbetet inleddes våren 2023 och under 2023 – 2025 kommer samråds- och utställningshandlingar att upprättas och en ny översiktsplan kan komma att antas av kommunfullmäktige hösten 2025.

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan berör många målgrupper, men den tar särskilt hänsyn till invånarens involvering genom medborgardialoger.

Om Tidig dialog och fortsatta faser

Under perioden 2023-05-01 – 2023-09-29 genomfördes en ”tidig dialog”. Målet med en dialog i detta tidiga skede är att främja delaktighet och inhämta en bred mångfald av tankar och idéer kring kommunens utveckling inom ramen för översiktsplanarbetet. Den utgör den första av tre planerade dialoger som rör den nya översiktsplanen. Denna text är en sammanfattning av de synpunkter som har kommit in. Mellan dialogerna tar kommunen fram planförslag. Sedan bjuds invånare och aktörer in till medborgardialog igen, i ett så kallat samråd. Efter samrådet bearbetas planförslaget utifrån inkomna synpunkter och därefter sker den sista dialogen i syfte att göra de slutgiltiga justeringarna. Planförslaget justeras utifrån den sista dialogen och skickas sedan till kommunfullmäktige för antagande.

Tillvägagångssätt

Målgrupper

De huvudsakliga målgrupperna genom hela framtagandeprocessen av den nya översiktsplanen inkluderar aktörer som kommunanställda, nämnder, kommuninvånare (äldre, vuxna, unga vuxna och barn, personer med funktionsvariationer, nuvarande, hemvändande och framtida invånare i både tätort och på landsbygd), besökare, näringsliv, föreningar och organisationer. Ytterligare remissinstanser inkluderar de kommunala bolagen, föreningar, råd, myndigheter, regionen och grannkommuner.

Den tidiga dialogen riktade sig i första hand till allmänheten. Det är en stor målgrupp som omfattar alla som idag och i framtiden bor i, verkar i eller besöker kommunen. Övriga målgrupper såsom myndigheter, tjänstepersoner och förtroendevalda har inte varit i fokus i den tidiga dialogen, men kommer att bjudas in till samrådet och granskningen av planförslaget till översiktsplanen.

Medborgardialog

Arbetet med den tidiga dialogen har haft sin utgångspunkt i Tomelilla kommuns strategi för medborgardialog. Strategin vill främja samarbete och förtroende mellan invånare och kommunens valda företrädare. Kommunen får därigenom bättre beslutsunderlag och tar vara på invånarens engagemang. I genomförandet av medborgardialoger utgår vi från att människor vill och kan bidra med sina olika erfarenheter och kompetenser. Syftet är att ta vara på individens kompetens, kreativitet och vilja att vara med och påverka.

Viktigt i strategin är att tidigt bjuda in medborgarna i processen, ha ett öppet förhållningssätt och låta alla som vill komma till tals. Vi ska vara transparenta och det finns inga dolda agendor. Alla åsikter är lika mycket värda. Alla kan inte få precis som de önskar, men en möjlighet till delaktighet ger en större förståelse för de beslut som fattas.

Medborgardialog är viktig vid framtagandet av nya planer och program för att den:

- identifierar viktiga frågor
- ger lokal kunskap
- skapar förtroende och ökar social tillit om den är rätt utformad
- möjliggör demokratisk påverkan
- förankrar planförslaget, vilket underlättar framtida processer

För att identifiera vilken nivå av medborgardialog som ska genomföras har vi använt oss av Delaktighetstrappan, en modell som beskriver olika nivåer av medborgarnas deltagande i beslutsprocesser. Den består av fyra steg: information, konsultation, dialog och medskapande. Varje steg innebär en ökad grad av inflytande för medborgarna. I den tidiga dialogen har vi valt nivån *information* och *konsultation* för att under samrådet fördjupa medborgardialogen.

Information: Vill vi informera medborgarna om något? Exempelvis om öppettider, vallokalers placering, tider då ansökan ska lämnas osv. Kan ske genom hemsidan, sociala medier, i direktutskick, via appar till vissa grupper såsom föräldrar och brukare, men kan också ske genom annonsering i tidning och ”på plats”.

Konsultation: Vill vi konsultera medborgarna i någon fråga? Vi inhämtar synpunkter i någon bestämd fråga, medborgarna får tycka till. Det kan exempelvis ske genom enkäter, fokusgrupper eller trygghetsvandringar. Gäller ofta en bestämd fråga där kommunen vill inhämta synpunkter före beslut. Det kan också handla om att ta emot och behandla synpunkter och klagomål.

Källa: Tomelilla kommuns strategi för medborgardialog

Genomförande

Genomförandet av den tidiga dialogen innebar att samla in synpunkter främst genom **en digital karta** över Tomelilla kommun på kommunens hemsida. Utöver den digitala kartan kunde skriftliga synpunkter lämnas in till Tomelilla direkt och på biblioteken.

Den digitala kartan användes som ett dialogverktyg där invånare kunde klicka var som helst på kartan och markera en punkt baserat på två kriterier; en plats som är bra respektive en plats som kan utvecklas. Dessa påståenden var öppna för att tillåta en mångfald av perspektiv. För att lämna synpunkter behövde användarna ange deras åldersspann, välja en kategori för vad deras synpunkt handlade om, och möjligheten att lämna en skriftlig förklaring i ett meddelandefält. Hjälp med dialogkartan erbjöds hos Tomelilla direkt och på biblioteken.

Information om processen tillhandahölls till olika målgrupper genom information på kommunens hemsida, Facebooksida, affischer, visitkort med en QR-kod till dialogkartan, mejlutskick till föreningar och byalag samt i näringslivsnyhetsbrevet. Kommunens tjänsteperson närvarande även på olika evenemang och möten, inklusive Österlen Garden show, pensionärsrådet, näringslivsträffar, skolbesök, och olika marknader under sommaren för att informera och hjälpa invånare att använda dialogkartan. Dessutom engagerades ungdomar i feriearbete där de under tre veckor besökte byarna och erbjöd invånarna stöd för att fylla i dialogkartan på medhavda iPads.

Besök:

- Österlen Garden show 13–14 maj
- Skolbesök på Tryde friskola (åk. 4, 5, 6) 7 juni
- Tomelilla sommarmarknad 20 juli
- Smedstorps marknad 7 juli
- 3 ungdomar som feriearbetade under v.25–27

Metod för analys

Metoden för analys av svaren har fokuserat på att identifiera viktiga frågor som många har betonat. Därtill har Livskvalitetsprogrammet (styrdokument) som anger kommunens sociala- och ekologiska hållbarhetsarbete varit vägledande. Det har bidragit till att barn-, jämställdhets- och miljöperspektivet genomsyrat analysen.

I analysen har vi utgått från de två huvudkategorierna:

- en plats som är bra
- en plats som kan utvecklas

Vi analyserade både totalt antal svar för båda kategorierna samt svaren för respektive kategori. Vi redogör för och analyserar även fördelningen av svar utifrån:

- kön
- åldersspann
- typ av synpunkt (utifrån förutbestämda teman)
- ort som synpunkten gäller

Utmaningar i analysen har varit att deltagare har tolkat kategorier på olika sätt. Detta har medfört att författarna behövt kategorisera om vissa synpunkter och andra gånger tolka vissa synpunkter. Nackdelen med denna metod för insamling av synpunkter har varit att vi inte kunnat ställa klargörande frågor. Fördelen har varit att många har haft möjligheten att delta när det passar dem och utifrån sina förutsättningar. En ytterligare utmaning är att eftersom svaren är anonyma är det svårt att avgöra om det är samma personer som skrivit flera synpunkter.

Meddelandefältet i dialogkartan var under en tid begränsad till ett visst antal tecken vilket åtgärdades när det upptäcktes. Detta kan ha medfört att vissa åsikter inte kom med.

En potentiellt missvisande statistik är barnens synpunkter. Många svar kom in under skolbesöket, och synpunkterna gällde övervägande "platser som är bra". Det kan tolkas som att barnen inte har synpunkter på områden som behöver utvecklas. Men det finns en möjlighet att man, på grund av tidsbrist, inte hann fylla i den andra frågan eller att man inte förstod frågan. Det är svårt att avgöra om synpunkterna reflekterar bredden av barnens åsikter. Vi har valt att behandla synpunkterna som kommit in utan att dra för stora slutsatser kring barnens motiveringar.

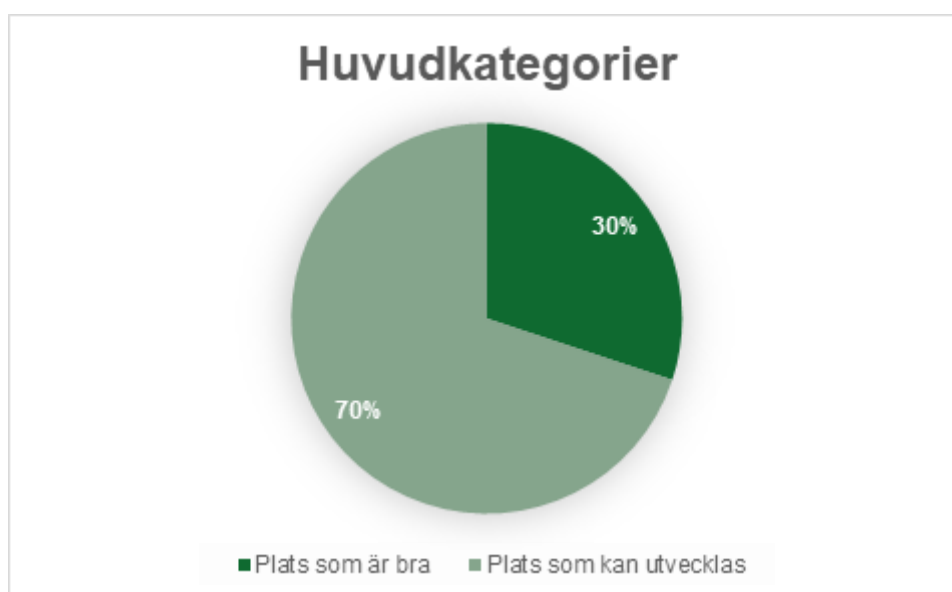
Ett digitalt verktyg utesluter vissa målgrupper som inte behärskar eller känner sig bekväma med verktygen. Inför kommande samråd vill vi därför anpassa dialogen efter varje målgrupps förutsättningar.

Resultat

Den tidiga dialogen har resulterat i ett stort engagemang från invånare. Totalt mottogs **1050 inlägg på dialogkartan och 4 synpunkter till Tomelilla direkt**, varav 3 kom från intressegrupper och 1 från en privatperson. Samtliga intressegrupper är från Brösarp. I samband med information på kommunens Facebooksida inkom det många synpunkter i kommentarsfältet där kommunen svarade med att hänvisa till dialogkartan eller Tomelilla direkt. Eftersom Facebooksidan inte var en officiell plattform för att lämna synpunkter har dessa kommentarer i stället använts för att förstå vikten av andra inkomna synpunkter. Det är viktigt att notera att ungefär hälften av synpunkterna som inkommit främst berör driftsfrågor och detaljplaner. Synpunkter har därför noterats och vidarebefordrats inom förvaltningen samt används för att förstå större överordnande frågor.

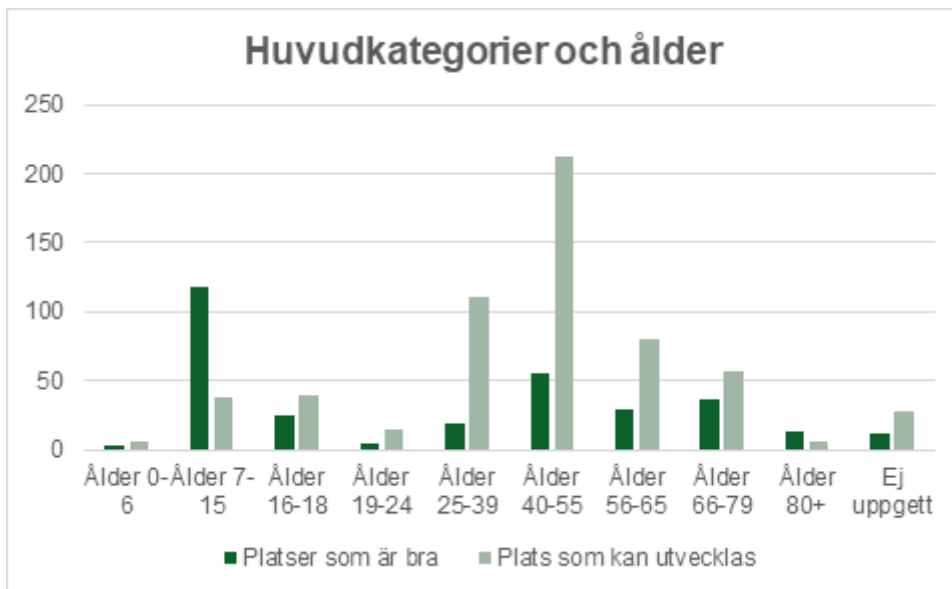
Analys av inkomna synpunkter från dialogkartan:

- Det är en jämn fördelning mellan svar utifrån kön och totalt inkomna svar samt svaren i respektive huvudkategori.
- 70 % av synpunkterna gäller ”en plats som kan utvecklas” och 30 % gäller ”en plats som är bra”.

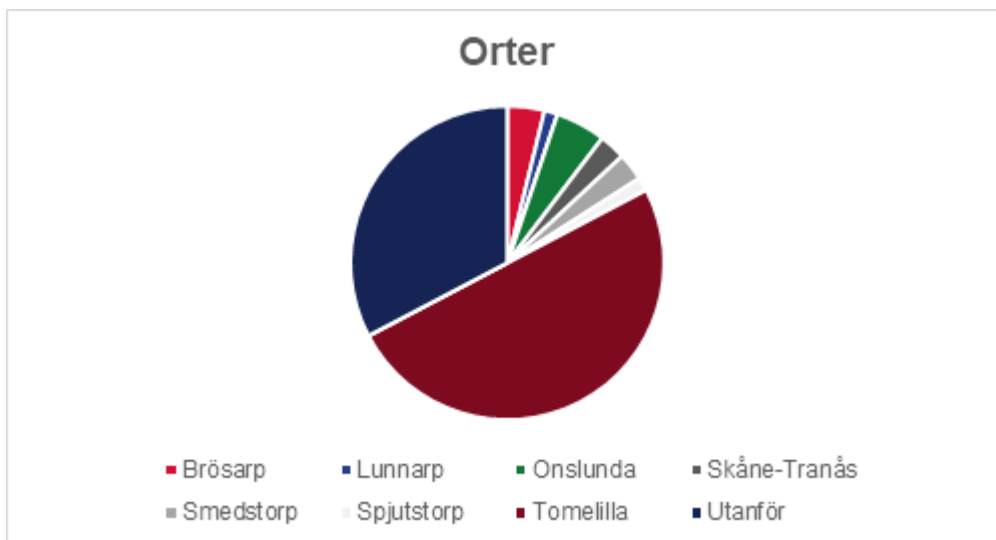

- Åldersfördelningen i kommunen är enligt SCB 20,1 % (0–7 år), 53,8 % (18–64 år) och 26 % (65-år). Det stämmer väl överens med åldersfördelningen i inkomna synpunkter med undantag för personer över 65 år. Den åldersgruppen representerar endast 11 % av svaren i dialogkartan.

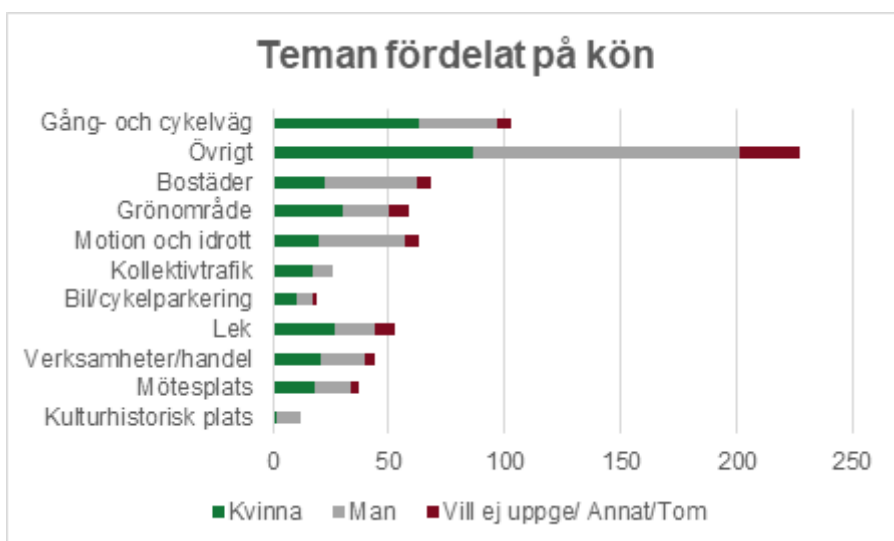
- Det är framför allt personer i åldrarna 40–55 år som har svarat och majoriteten av deras synpunkter gäller platser som kan utvecklas.

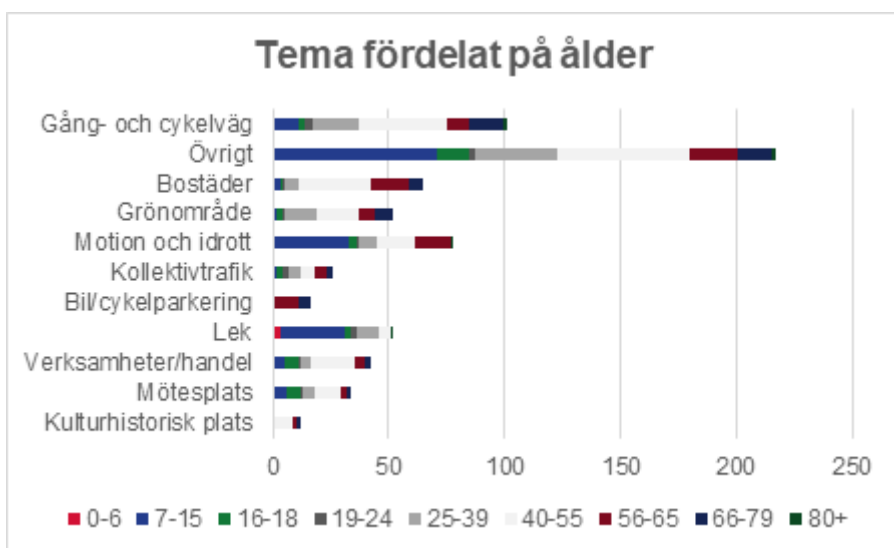
- Det har kommit in synpunkter på samtliga tätorter i båda huvudkategorier, dock har Tomelilla tätort fått flest synpunkter och därefter är det platser utanför tätorterna.

- Det finns en viss skillnad mellan könen när gäller teman som lyfts som viktiga för platser som kan utvecklas. Till exempel har fler kvinnor indikerat att gång- och cykelvägar är viktiga, medan fler män har angett att bostäder är viktiga.

- Det finns en viss skillnad i hur olika åldrar prioriterat olika ämnen baserat på platser som kan utvecklas. Framför allt är det åldersgruppen 7–15 år som prioriterar teman som lek samt motion och idrott.

Det är tydligt att det finns många uppskattade platser i kommunen. Det kan handla om lekplatser, mötesplatser, naturområden, byar och tätorter, en restaurang eller ett visst stråk. Det finns alltså många värden att ta hand om och bevara.

Huvudsakliga teman

För att sammanfatta de huvudsakliga teman som framkommit i både dialogkartan och andra synpunkter som inkommit har fokus legat på synpunkterna som gäller platser som kan utvecklas eftersom det är övervägande den typen av synpunkter som inkommit.

De huvudsakliga teman är:

- Gång- och cykelväg
- Grönområden & Motion och idrott
- Bostäder
- Andra teman och förslag

Gång- och cykelväg

Det finns en stor efterfrågan på utökning och förbättring av cykelvägar i och mellan olika områden. Många invånare uttrycker en stark önskan om att skapa nya cykelvägar som kopplar samman byar, tätorter och populära platser, vilket skulle kunna förbättra både tillgänglighet och säkerhet för cyklister och fotgängare.

Förslag som inkommit som syftar till att skapa cykelvägar mellan orter inkluderar exempelvis en cykelväg från Benestad till Tomelilla, en cykelväg som ansluter till cykelvägen till Kivik, en cykelväg mellan Brösarp och Ravlunda respektive Eljaröd, en cykelväg mellan Spjutstorp och Tomelilla samt att skapa en gång- och cykelväg mellan Granvägen och Höjerensvägen.

Säkerhetsbekymmer är en återkommande aspekt i många av förslagen. Till exempel nämns det att det är farligt för besökare att cykla till och från Tosselilla, och att det är otryggt att cykla mellan Ramsåsa och Tomelilla. Önskan finns att skapa en säker gång- och cykelväg som ansluter till vägen bakom Rosenhagens dammar.

Det finns också synpunkter på att förbättra befintliga cykelvägar samt möjlighet till cykling som rekreation och till rekreationsområden. Till exempel finns förslag om att förbättra cykelvägen mot Lunnarp, och att bredda gång- och cykelbanan från Kyrkogatan till Rosendalsvägen. Här finns även förslag om att skapa mountainbikeleder, erbjuda service för cyklister och cyklister (kartor, uthyrning, vatten med mera) samt skapa en gång- och cykelväg till våtmarker.

Dessa förslag visar på en önskan om att göra det lättare och säkrare att cykla och gå både inom tätortsområdena, mellan tätorterna och till rekreationsområden.

Grönområden/Motion och idrott

Det finns ett starkt intresse för utveckling och bevarande av grönområden och rekreationsområden. Många förslag betonar vikten av att skapa fler parker och rekreationsområden, med idéer som att skapa en stor park liknande Stadsparken och

utveckla områden för picknick och lek. Dessa förslag inkluderar även förbättringar av tillgängligheten till nuvarande rekreationsområden och skapandet av gröna promenadstråk.

Biologisk mångfald är också en prioritet, med många förslag om att plantera mer träd och skog. Detta inkluderar idéer som att plantera en allé vid infarten till Tomelilla och införandet av mer träd och grönska i områden där det blåser mycket.

Utvecklingen av våtmarker och dammar för att förbättra miljön och erbjuda rekreation finns också föreslagna. Detta inkluderar idéer om att söka bidrag för att utveckla våtmarker och dammar för sportfiske och förbättra miljön.

Dagvattenhantering är en annan prioritet, med förslag om att bevara grönområden för dagvattenhantering vid exploatering och att ta bort vissa dikningar för att skapa öppna bäckar och dammar.

Förbättringar av tillgängligheten till nuvarande naturreservat och skapande av nya vandrings- och promenadstråk är också centrala teman. Detta inkluderar förslag om att skapa en vandringsled som följer kustlinjen och att utveckla ett naturreservat med gångstråk mellan samhället och en rastplats. Det finns också en önskan om att förbättra och utveckla befintliga mötesplatser och parker, vilket inkluderar att förstärka befintliga mötesplatser och knyta samman flera gräsytor till en gemensam park/grön oas. Slutligen betonar flera förslag behovet av att skapa bostäder men samtidigt bevara och skapa grönområden. Detta inkluderar att skapa bostadsbebyggelse med gröna stråk ut mot rekreationsområden.

Bostäder

Det finns ett starkt intresse för att förtäta och utveckla befintliga områden, samt att skapa nya bostadsområden. Flera kommentarer föreslår att områden som för närvarande inte utnyttjas effektivt, så som gräsytor och parkeringar, bör omvandlas till bostäder. Dessutom finns det en önskan om att bygga ut vägar och VA för att göra tomterna mer attraktiva för köpare.

Det finns också en betoning på att skapa olika typer av bostäder, inklusive villor, radhus och lägenheter, för att tillgodose olika behov. En del kommentarer föreslår att skapa specifika bostäder för äldre och studenter. Flera kommentarer riktar uppmärksamheten mot specifika områden som kan utvecklas, som Äppelodlingen och Benestad. Dessutom finns det förslag om att flytta fotbollsplanen och bygga villatomter där i stället.

Det föreslås att områden nära stationer och kommunikationsleder bör utnyttjas mer effektivt, antingen för bostäder eller för handel. Slutligen finns det en önskan om att kommunen ska ta en mer aktiv roll i att främja bostadsutveckling, antingen genom att inventera obrukad mark eller genom att ta över projekt som fastighetsägare inte kan utveckla.

Andra teman och förslag

Utöver teman som lyfts ovan framkommer flera behov och förslag för att förbättra och utveckla tätorterna och områden mellan dessa. Dessa synpunkter inkluderar förbättring av infrastrukturen för bilar och kollektivtrafik genom behovet av fler parkeringsplatser på torget och i byn, samt förbättringar i kollektivtrafiken, som fler bussar och bättre bussförbindelser till centralorter. Här lyfts behov av att förbättra trafiksäkerheten, särskilt på vägen mellan Ystad och Tomelilla, förbättrad trafikledning och säkra överfarter. Dessutom finns det ett behov av fiber och laddstationer.

Ett annat tema handlar om tillgången till mötesplatser och levande centrumområden i tätorterna. Detta uttrycks i önskan om fler och förbättrade lekplatser och aktivitetsområden för barn och unga, samt ett förslag om att utveckla ett sport- och eventcentrum. Flera lyfter behovet av mötesplatser, inklusive caféer, restauranger och platser för konstnärer och därtill utveckla centrumområden i flera tätorter med butiker, små matbutiker, snabbmatskedjor, caféer och liknande. Ett förslag har lagts fram om att utveckla handelsplatser, inklusive en större handelsplats, och det finns en önskan om en mer traditionell marknad som lyfter fram lokalt hantverk. Det finns också förslag om att utveckla industriområden och verksamhetsområde.

Slutsatser och lärdomar

De viktigaste slutsatserna baserade på den tidiga dialogen för Översiktsplanen 2040:

1. Det finns ett stort intresse för utveckling och förbättring av gång- och cykelvägar. Invånare vill se nya cykelvägar som kopplar samman byar, tätorter och populära platser, samt förbättringar av befintliga cykelvägar för att öka säkerheten och tillgängligheten.
2. Invånarna betonar vikten av att skapa och bevara grönområden och rekreationsområden. Detta inkluderar förslag om att skapa fler parker, förbättra tillgängligheten till befintliga rekreationsområden och skapa gröna promenadstråk.
3. Det finns ett starkt intresse för att skapa och utveckla bostadsområden. Detta inkluderar förslag om att omvandla underutnyttjade områden till bostäder, bygga ut infrastruktur för att göra tomter mer attraktiva, och skapa olika typer av bostäder för att tillgodose olika behov. Flera synpunkter betonar behovet av att kombinera bostadsbyggande med bevarande och utveckling av grönområden.
4. Det finns ett starkt intresse att utveckla infrastrukturen inom och mellan tätorterna, samt att göra byarna och tätorterna attraktiva med ett större utbud av handel och aktiviteter.

Slutligen ser vi ett högt engagemang bland invånare och en mångfald av synpunkter som kommit in. Många synpunkter berör aktuella behov och driftsfrågor och dessa har tagits hand om. Utifrån synpunkterna som kommit in är det tydligt att det i kommande faser behöver tydliggöras vilka frågor som översiktsplanen berör och de påverkansmöjligheter som målgrupperna har. Målgruppernas förväntningar behöver också bejakas och det är viktigt att skapa tydliga förväntningar på processen. Det är också viktigt att skapa målgruppsanpassade medborgardialoger så att fler från målgrupper som annars inte deltar får möjlighet att inkomma med synpunkter.